

УДК 959.5

Петрів О. - ст. гр. Б-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПИСАНКА

Науковий керівник: викладач вищої категорії Мисько О.П.

Писанка — важливий предмет язичницького культу, її історія сягає сивої давнини і пов'язана з релігійними уявленнями первісних людей, зокрема з поклонінням плодороддю, з ритуалом величання весняного відродження життя на землі. Яйце символізує сонце і відродження, у такому значенні воно відоме всім народам світу. На писанках повторюються малюнки, що знаходять археологи на мальованій кераміці трипільської доби, це дає підстави розрізняти слов'янські й неслов'янські доісторичні могили, адже писанкарство було притаманне саме слов'янським етнічним групам.

У дохристиянські часи писанка виконувала роль оберега. Керамічні писанки із кульками всередині, які постукували при струсі і відганяли злі сили, знайдено у похованнях в Києві та Новгороді. Ці міста були осередками писанкарства за часів Київської Русі. Взагалі ж археологами виявлено близько 20 пунктів на території України, де побутувало мистецтво виготовлення цих амулетів.

Наші предки вірили, що писанка має магічну силу — вона приносить добро, щастя, достаток, захищає людину від усього злого. Господарі закопували писанки в землю, бо вірили, що сила яйця сприятиме щедрим жнивам, розкладали писанки на могилах батьків та дідів, закопували у могили дітей, дарували один одному закохані хлопці й дівчата тощо. Вважалося, що писанку треба вміти написати, знати, коли саме це зробити, вміти замолити, а найголовніше — розбиратись, кому яку дарувати, щоб символіка оберега відповідала смислу дарування.

З часом звичаї, пов'язані з писанкою, втратили свою первісну символіку; залишившись поєднаними із гаївками-веснянками, дитячими іграми та Великоднем, дістали нову інтерпретацію давні поганські символи, наповнившись християнським змістом.

Процес виготовлення писанки досить складний. Раніше це можна було робити лише у чітко визначений час, з певними замовляннями, чарівні знаки писались відповідними кольорами. Зараз залишилась лише символіка знаку і кольору. За технікою виготовлення раніше існувало двадцять різновидів, на сьогодні широко побутують лише п'ять. Символічних малюнків у писанці понад сто, найпопулярніші такі: - кривулька, безконечник (меандри) — означає нитку життя; тригвер, ружа, зірка, хрест (квадратний) — символи сонця, чотирьох сторін світу, знаменує собою небо, землю і повітря або повітря, вогонь і воду — символи життя; сорок клинців — символізують сорок точок життя, успіх господарства, добробут та чесність людини; крапочки — небесні світила, у християнстві — сльози Божої Матері; смерекові гілки, рослини — вічна юність, здоров'я, краса, буяння природи; пшеничні колоски — символи врожаю.

Кожна місцевість має свої особливості у визначенні головних кольорів: на Поліссі, Волині, частині Поділля виготовляють писанки переважно червоні; для Подніпров'я характерні широкі симетричні поля і товсті лінії; Наддністрянському Поділлю характерні чорні писанки з темним і білим тлом; бойківські писанки — двобарвні; гуцульські — ясні, писані жовтим і білим по червоному. Писанки дарували із певним смислом, вважаючи, що вони допомагають, заворожують.